

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 2. aprila 1862.

Še nekaj zastran črne ali živinske soli.

Slavno c. kr. poglavarstvo krajnsko je z dopisom od 8. t. m., št. 3256, naznanilo tukajšni kmetijski družbi, da se živinska sol v Trstu dobiva cent po 1 gold. 20 kr., in da se daje to vsem c. k. okrajnim gosposkam na znanje z ukazom, naj one po navadni poti razglasijo to znižano ceno vsem županom; sicer pa c. kr. deželno poglavarstvo tudi želi, naj kmetijska družba po svojih potih razglasi to po deželi.

Spolnovaje to željo sl. deželnega poglavarstva se nanašamo na oznanila, ki so jih „Novice“ že pred razglasile v svojem 4., 11., in 13. listu, in pristavljamo danes le še to, da „Novice“, katerim je skrb za vse slovenske dežele, bojo skusile pozvediti, po kolikšni ceni se bo iz Trsta dobivala sol v Celje, Marburg itd.

Imenitno za svilorejce.

Svilorejcom (židorejcom) je znano, kakošna škoda jim dohaja od kužne bolezni svilnih črvičev. Vsem priporočanim sredstvom vkljub se čedalje bolj širi ta huda bolezen. Ako o tej zadevi nekoliko globočeje segamo in premišljujemo, moramo potrditi, da ta bolezen izvira iz nenaravne klaje, po kateri se v črvičih nezdrava tvarina (materia) pridružuje.

Resnico tega mnenja poterjuje živalsko in rastlinsko življenje. Kakoršna koli žival, od človeka do najmanjše živalice, hujša in hira po vžitku nenaravnih jedil. Nektero jed vživa žival z veseljem, se tudi po videzu dobro redi in počuti; al vendar kvari njeno naravo, ji bolezen in smert donaša.

Tako si tudi že dolgo časa ubijamo glave: od kod pride, da so žita pogostoma sentive, ali da zbledijo, pa ne pomislimo, da sejemo žita po njivah, na katerih jim potrebne živeža primanjkuje. Če tudi to ali uno žito videzno plenja, pa vendar nima lastnosti dobrega žita, zlasti pa mu primanjkuje zdravega živelja (popolnoma plodne moči).

Tako se godi s krompirjem. Vedna skrb poljedelcev je, obilo debelega krompirja pridelovati. V ta namen gnojijo njive na vso moč brez prevdarka, kakošen gnoj pristje krompirju. Pridetek je res obilen, krompir debel; toda je pregnan; njega sestavki niso v naravni meri; iz tega pa izvira njegova bolezen.

Ravno tako je bolezen svilodov ali svilnih črvičev najbrže edino iskati v nenaravni klaji.

Znano je, da oni vživajo samo murbino perje. Murb je pa več plemen:

1. Divje murbe, ki donašajo bel, višnjev ali črn sad; vse imajo zobato perje;
2. cepljene murbe, ki imajo podolgasto nezobato perje, tudi bel, višnjev ali črn sad; perje njih je debeleje, mastneje in bolj vodeno od perja divjakov;
- 3) murbe filipine, ki imajo sila veliko perje pa zlo vodeno z malo sladkorjem in belakom;

4) murbe moretiane, ki najbrže izvirajo iz semena filipink, oplodeni po divjakih ali cepljenih murbah.

Vseh teh murb perje uživajo svilodi, toda vsako perje jim ne tekne enako.

Moje velikoletne skušnje so me popolnoma prepričale, da svilni črviči, rejeni s perjem divjih murb, se najbolje ohranijo, najmanj bolehajo in najtrje mešičke predejo, — da pa rejene s perjem pitanih ali cepljenih murb sicer naglo rastejo, pa rade bolehajo, najbrže ker se prepasejo. Da rejene s perjem od filipine kasno rastejo, zlo cepajo, in mehke mešičke predejo, se godi najbrže zavoljo nedostojne piče.

Veselilo me je v časniku „Neueste Erfindungen“ str. 6. 1862 brati, da se ta moja skušnja vjema s skušnjo v Trientu na Tiroljskem. Ta časnik pravi: „Tridentinci se malo pečajo s cepljenimi murbami, pokladajo svilodom zgolj perje od divjih murb, in še niso imeli bolnih. Njih mešički (galete) so više cenjeni od drugih, tudi tridentinska svila je dražja od drugotne“.

To zvedbo razglašam z namenom, da se za svilorejo uneti gospodarji vejo ravnati po nji.

Toda še pristaviti moram, kako je treba divje murbe gleštati, da niso trnaste, ktere namesto obilo perja skor zgolj sad donašajo.

Kakor vsako drevo, raste čvrsto tudi murba le v dobro obdelani zemlji, zatega voljo se mora vsako leto okopavati in močno obrezavati.

Tako gleštana divja murba bo dajala vsako leto obilo perja, ne bode trnasta, in tudi ne bo donašala sadja.

Dr. Orel.

Pomladansko življenje. *)

Gorkeje solnce sije, stopil se je sneg in zemlja zgubila je belo odejo. Že poganja trava in cvetó beli zvončki in spomladanski podlesk. Stopimo tudi mi ob solnčnem dnevu iz hiše, da sopemo milo pomladansko sapico, da se radujemo nad prvimi cvetkami in mladim zelenim žitom.

Malo še smo koračili, ko že neko brenčanje čujemo. Kaj je to? od kod ti znani glasi? Glej, blizo nas pri potu raste vrbov grm, nima še perja; al že ga kinčijo rumene lepodišeče mačice. Od tega grma smo čuli znane glase: tū praznujejo žužki novo pomlad. Kako vse mrgolí, kako vse se premikuje. Naravoslovec naštel bi nam kmali imen na kupe; al kdo bi poslušal to suho latinščino? Raje si poglejmo preveselo gibanje.

Največ hrupa delajo bčelice, ktere so znabiti uro hodá priletele, da si naberajo sladkega medú. Vidimo tudi še druge, divje bčelice, manje od prvih, unim po barvi podobne, ali pa po hrbtu belkasto-kosmate. Da to so divje bčele, kaže nam že vse njih obnašanje. Plašne letajo krog grma, malo posedejo in zopet urno kot blisk odletijo, med tem ko domače počasi letajo od mačice do mačice. Vidimo tudi več plemen muh; posebno veselo leta od vejice do vejice, bolj igraje se kot hrano iskaje, muha z rumeno-prepasanim ži-

*) Gosp. dopisnika tū prosimo očitno, naj bi nas večkrat razveselil z mičnimi natoroznanskimi spisi! Vred.